

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ İNSTİTUTU
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ**

MAGİSTR HAZIRLIĞI ÜÇÜN

**KİTAB VƏ KİTABÇILIQ İŞİNİN TİPOLOGİYASININ
MÜASİR PROBLEMLƏRİ**

PROQRAM

İstiqamətin şifri və adı: HS 060000 Kitabşünaslıq

İxtisasın şifri və adı: HSM 060005 Nəşriyyat işi və redaktətmə

BAKİ – 2008

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ İNSTİTUTU**

BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

MAGİSTR HAZIRLIĞI ÜÇÜN

KİTAB VƏ KİTABÇILIQ İŞİNİN TİPOLOGİYASININ MÜASİR PROBLEMLƏRİ

PROQRAM

İstiqamətin şifri və adı: HS 060000 Kitabşünaslıq

İxtisasın şifri və adı: HSM 060005 Nəşriyyat işi və redaktəetmə

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin 11.03.2008-ci il tarixli 195/03-04
saylı əmri ilə fənn proqramı limi
təsdiq edilmişdir

BAKİ – 2008

Proqramı tərtib edən:

**pedoqoji elmlər namizədi,
Dosent N.M.Mehrəliyeva**

Programın redaktoru:

**tarix elmlər doktoru,
Professor B.V.Allahverdiyev**

Rəyçilər:

**filologiya elmlər doktoru,
professor L.H.Səmədova**

**filologiya elmlər doktoru,
professor İ.Ö.Vəliyev**

© Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2008

İzahat vərəqi

Magistrlərə kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının müasir problemlərinin təlimi, bütövlükdə ümumi kitabşünaslığın müasir nəzəri məsələlərində mövcud olan əsas problemlərinin və nəticələrinin mənimsənilməsinə imkan verir. Bu təlim eyni zamanda peşəkar, elmi və praktiki fəaliyyətdə əldə edilmiş müasir kitabşünaslıq bilgilərinin magistrlərə öyrədilməsinə, onların elmi nəticələrindən səmərəli istifadə etmələrinə kömək edir, kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının cəmiyyətin kommunikasiya sisteminin proseslərində yeri, əhəmiyyəti və rolu haqqında təsəvvür yaradır,

onların fəaliyyətlərini kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının müasir problemləri üzrə elmi tədqiqatlar aparmağa istiqamətləndirir.

«Kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının müasir problemləri» kursunun magistrlərə öyrədilməsi nəticəsində magistrlər kitabın tipologiyasının müasir sisteminin mahiyyətini, kitabçılıq işində yeri, rolu və əhəmiyyəti, spesifik xüsusiyyətləri, kitab və kitabçılıq işinin əlamətlərini və xarakteristikasını, kitabın növləri, tipləri, nəşr tipləri, forma və məzmun dəyişikliyi və inkişafı, cəmiyyətin informasiya sistemindəki yerini və əhəmiyyətini əsaslı şəkildə mənimsəyirlər.

Burada eyni zamanda kitabın tipologiyasının sistemini, xarakterini, kitabın məntiqi – semantik moderi ilə bərabər, daha çox tipoloji əlamətlərini, nəşrlər sistemini, siyahılarını dərk edirlər. Onların düzülüşünün əsas sıralama prinsiplərinin və metodlarını mənimsəyirlər. Kurs eyni zamanda magistrlərdə bu biliklərdən elmi və praktiki fəaliyyətlərində istifadə etmək bacarığı aşılayır.

Magistrlər kurs vasitəsilə nəşrlər kütləsi və axınının təhlili vərdişlərinə yiyələnirlər. Bu deyilənləri magistrlər aşağıdakı mövzular əsasında öyrənirlər:

1. «Kitabın tipologiyasının obyekt, predmeti və vəzifəsi»;
2. «Kitabın tipologiyası müasir kitabşünaslığın elmi fənni kimi»;
3. «Tipoloji əlamətlərin kitab və kitabçılıq işində yeri»;
4. «Kitabın tiplər üzrə nəşri və əhəmiyyəti»;
5. «Tip», «ədəbiyyat» və «sənət» anlayışlarının mahiyyəti, məzmunu və qarşılıqlı əlaqələri»;
6. «Kitab – sosial kommunikasiyanın janr üsulunun forması kimi»;
7. «Kitab global kommunikasiya sistemində üsul kimi»;
8. «Dünyada kitabın tipologiyasının təkamülü və inkişafı»;
9. «XIX əsrdə dünyada kitabın tipologiyasının formalaşması»;
10. «XX əsrdə dünyada kitabın tipologiyasının inkişafı məsələləri»;
11. «Azərbaycanda kitabın tipologiyasının yaranması və inkişafı»;
12. «XIX əsrdən XX əsrin əvvəllərinə qədər kitabın tipologiyasının inkişafı»;
13. «1920-1950-ci illərdə Azərbaycanda kitabın tipologiyasının formalaşması xüsusiyyətləri»;
14. «1950-2007-ci illərdə Azərbaycanda kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının inkişaf etdirilməsi və bu sahədə Azərbaycanlı kitabşünas alimlərin rolu»;
15. «Tipoloji modelləşdirmə bibliotipologiyasının spesifik metodu kimi»;
16. «Kitab tipologiyasının müasir problemləri» və s.

**Kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının
müasir problemləri
fənninin mövzu planı (əyani şöbə üzrə)**

№	Bölmələrin və mövzuların adları	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Müh.	Məş.
1	Giriş	2	2	-

I BÖLMƏ

Kitab və kitabçılıq işinin nəzəri və təcrübi məsələləri

2	I Mövzu. Kitabın tipologiyasının obyektı, predmeti və vəzifəsi	4	2	2
3	II Mövzu. Kitabın tipologiyası müasir kitabşünaslığın elmi fənni kimi	2	2	-
4	III Mövzu. Tipoloji əlamətlərin kitab və kitabçılıq işində yeri	2	2	-
5	IV Mövzu. Kitabın tiplər üzrə nəşri və əhəmiyyəti	2	2	-
6	V Mövzu. Tip, ədəbiyyat və sənət anlayışlarının mahiyyəti, məzmunu və qarşılıqlı əlaqəsi	4	2	2

7	VI Mövzu. Kitab – sosial kommunikasiyanın janr üsulunun forması kimi	4	2	2
8	VII Mövzu. Kitab qlobal kommunikasiya sistemində üsul kimi	2	2	-

II BÖLMƏ

Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının təkamülü və inkişafı

9	I Mövzu. Dünyada kitabın tipologiyasının təkamülü və inkişafı (qədim dövrdən XIX əsrin sonuna qədər)	2	2	-
10	II Mövzu. Dünyada kitabın tipologiyasının formalaşması və inkişafı xüsusiyyətləri	4	2	2
11	III Mövzu. XIX əsrdən XX əsrin əvvəllərinə qədər kitabın tipologiyasının inkişafı	2	2	-
12	IV Mövzu. 1920-1950-ci illərdə Azərbaycanda kitabın tipologiyasının formalaşması xüsusiyyətləri	4	2	2
13	V Mövzu. 1950-2007-ci illərdə Azərbaycanda kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının inkişaf etdirilməsi xüsusiyyətləri.	4	2	2
14	VI Mövzu. Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının inkişaf etdirilməsində Azərbaycanlı kitabşünas alimlərin rolu	4	2	2
15	VII Mövzu. Tipoloji modelləşdirmə bibliotipologiyanın spesifik metodu kimi	2	2	-
16	VIII Mövzu. Kitab tipologiyasının müasir problemləri	4	2	2
CƏMİ		48	32	16

**Kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının
müasir problemləri
fənninin mövzu planı (qiyabi şöbə üzrə)**

№	Bölmələrin və mövzuların adları	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Müh.	Məş.
1	Giriş	-	-	-

I BÖLMƏ

**Kitab və kitabçılıq işinin nəzəri və
təcrübi məsələləri**

2	I Mövzu. Kitabın tipologiyasının obyektı, predmeti və vəzifəsi	4	2	2
3	II Mövzu. Kitabın tipologiyası müasir kitabşünaslığın elmi fənni kimi	-	-	-
4	III Mövzu. Tipoloji əlamətlərin kitab və kitabçılıq işində yeri	2	2	-
5	IV Mövzu. Kitabın tiplər üzrə nəşri və əhəmiyyəti	-	-	-
6	V Mövzu. Tip, ədəbiyyat və sənət anlayışlarının mahiyyəti, məzmunu və qarşılıqlı əlaqəsi	1	1	-
7	VI Mövzu. Kitab – sosial kommunikasiyanın janr üsulunun forması kimi	-	-	-
8	VII Mövzu. Kitab qlobal kommunikasiya sistemində üsul kimi	1	1	-

II BÖLMƏ
Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının
təkamülü və inkişafı

9	I Mövzu. Dünyada kitabın tipologiyasının təkamülü və inkişafı (qədim dövrdən XIX əsrin sonuna qədər)	4	2	2
10	II Mövzu. Dünyada kitabın tipologiyasının formalaşması və inkişafı xüsusiyyətləri	1	1	-
11	III Mövzu. Azərbaycanda kitabın tipologiyasının yaranması və inkişafı (XIX əsrdən XX əsrin əvvəllərinə qədər)	1	1	-
12	IV Mövzu. 1920-1950-ci illərdə Azərbaycanda kitabın tipologiyasının formalaşması xüsusiyyətləri	-	-	-
13	V Mövzu. 1950-2007-ci illərdə Azərbaycanda kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının inkişaf etdirilməsi xüsusiyyətləri.	1	1	-
14	VI Mövzu. Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının inkişaf etdirilməsində Azərbaycanlı kitabşünas alimlərin rolu	-	-	-
15	VII Mövzu. Tipoloji modelləşdirmə bibliotipologiyanın spesifik metodu kimi	1	1	-
16	VIII Mövzu. Kitab tipologiyasının müasir problemləri	-	-	-
	CƏMİ	16	12	4

Kursun məzmunu

GİRİŞ

Kitabın tipologiyasının kitabçılıq işində yeri və əhəmiyyəti. Kursun digər elmi və xüsusi fənnlərlə əlaqəsi. Magistr hazırlığında kursun yeri və rolu. Kitabçılıq işinin ayrı-ayrı bölmələrinin və sahələrinin öyrənilməsində fənnin elmi, nəzəri və metodoloji əhəmiyyəti. Kursun tədrisinin forma və üsulları. Fənnin tarixşünaslığı, mənbəşünaslığı və ədəbiyyatın təhlili.

I BÖLMƏ

Kitab və kitabçılıq işinin nəzəri və təcrübi məsələləri

I Mövzu. Kitabın tipologiyasının obyektı, predmeti və vəzifəsi.

Kursun obyektı, onun tərkib hissələri və məzmunu. Kitab və kitabçılıq işi ümumi elmi kateqoriya kimi. Müasir elmdə kitab və kitabçılıq işinin əsas mahiyyətinin və quruluşunun müəyyən edilməsi. Kitab və kitabçılıq işi fənninin spesifik xüsusiyyəti. Kitab, kitabçılıq işi və kitabşünaslığın problemlərinin müxtəlifliyi kitab tipologiyasının obyektı kimi.

Kitab tipologiyasının obyektində kitabşünaslıq anlayışları, hadisələri və münasibətlərinin yeri. Kitabşünaslıq obyektinin, proseslərinin, anlayışlarının və metodlarının sistemləşdirilməsi kitab tipologiyasının predmeti kimi. Kitabın tipologiyasının predmeti və metodunun spesifikasiyası.

II Mövzu. Kitabın tipologiyası müasir kitabşünaslığın elmi fənni kimi.

Bir elmi fənn kimi kitab tipologiyasının tarixi əhəmiyyəti. İctimai-iqtisadi formasiyaların informasiya mübadiləsi sisteminə təsiri (kitabçılıq işi əsasında). Kitabın tipologiyasının tarixi inkişafı cəmiyyətin müxtəlif inkişaf mərhələlərində mövcud olan elmi-idrak və elmi-təfəkkür üsulları ilə əlaqəsi haqqında.

Kitab tipologiyasının elmi fənn kimi formalaşmasında iştirak edən əsas əlamətlər haqqında. Kitabın tipologiyasının filologiyanın tərkib hissəsi kimi xarakteristikası. Kitabşünaslığın müstəqil elmi fənni kimi kitabın tipologiyasının məqsədyönlü tədqiqat obyektinə çevrilməsi prosesi.

Kitabın tipologiyasının dövrləşməsində, inkişafında nəzərə alınan meyarlar: ictimai-iqtisadi formasiya, mədəni istehsal üsulu, informasiya mübadiləsi üsulu (kitab istehsalı), kitabın sistemləşdirilməsi üsulu və s.

haqqında.

Kitabın tipologiyasının bu ümumi meyarlarının qarşılıqlı əlaqəsi. Konkret tarixi şəraitdə kitab ti pologiyasının tarixi formalaşmasının spesifikası.

Kitabın tipologiyasının tarixinin ümumi və xüsusi xarakteristikası, ənənəsi və qanunauyğunluqlarının vəhdəti haqqında.

Kitabın tipologiyasının əsas prinsiplərinin: inkişaf prinsipi, tarixi və məntiqi vəhdət prinsipi, sistemlilik prinsipi və s. haqqında. Kitab və kitabçılıq işi ilə əlaqədar tarixi mənbələrin: 1. mədəniyyət, fəlsəfə, məntiq və elmşünaslığın tarixi və nəzəriyyəsi; 2. kitabşünaslığa dair (redaktorluq işinin nəzəriyyəsi və praktikası, kitabın bədii tərtibatı, poliqrafiya texnologiyası, bibliografiya, kitabxanaşünaslıq və i.a.); 3. əlaqədar və qonşu elmlərin sistemləşdirilməsini əks edən: dilşünaslıq, ədəbiyyatşünaslıq, informatika, tarixi mənbəşünaslıq və s; 4. bilavasitə kitabın tipologiyasının formalaşması prosesini əks edən və s. kitabşünaslığın elmi fənni olan kitab tipologiyası üçün yeri və rolu.

III Mövzu. Tipoloji əlamətlərin kitab və kitabçılıq işində yeri.

Tipoloji əlamətlərin yaranmasını və inkişafını şərtləndirən amillər. Tipoloji əlamətlərin inkişafında ictimai-iqtisadi formasiyanın rolu. Tipoloji əlamətlərin kitab tiplərinin və nəşr tiplərinin yaranmasında və inkişafında əhəmiyyəti və yeri. Tipoloji əlamətlər haqqında nəzəriyyələr və onların yaradıcıları haqqında. «Növ», «Tip» və «Nəşr tipi» anlayışlarının mahiyyəti, quruluşu və məzmunu haqqında. Tipoloji əlamətlərin kitab istehsalı və yayılmasında əhəmiyyəti.

IV Mövzu. Kitabın tiplər üzrə nəşri və əhəmiyyəti.

Kitab tiplərinin yaranması və inkişafının tarixi haqqında. Kitabın tiplər və nəşr tipləri üzrə buraxılması, kitabın oxucular arasında təbliği və yayılmasını təmin edən əsas amillərdən biri kimi. Əsas əlamətlərin xarakteristikası. Müllif - kitab tipi və oxucu münasibətlərinin qarşılıqlı əlaqəsi.

V Mövzu. «Tip», «ədəbiyyat» və «sənət» anlayışlarının mahiyyəti, məzmunu və qarşılıqlı əlaqəsi.

«Tip» və «Ədəbiyyat» anlayışlarının ümumi və fərqli cəhətləri haqqında. «Tip» və «Ədəbiyyat» anlayışlarının tərfi. «Çap əsərləri» və «Sənət» anlayışlarının quruluşu və tərfi haqqında. Cəmiyyətin informasiya fəaliyyətində kitab və kitabçılıq işi anlayışlarının sisteminin yeri və əhəmiyyəti. Nəşr ictimai (milli) kommunikasiyanın üsulu kimi.

VI Mövzu. Kitab – sosial kommunikasiyanın janr üsulunun forması kimi.

Yazı və kitab sosial kommunikasiyanın sistemi kimi. Kitabşünaslıq

kateqoriyalarından olan kitabın dialektik kateqoriyasının dialektikasının müəyyən edilməsi. Kitabın növləri və tipləri sosial kommunikasiyada əsərlərin janr baxımından inkişaf formasını göstərən amil kimi. Kitab və kitabçılıq işinin mövcudluq forması olan nəşrlərin sosial kommunikasiyada yeri. Kitabçılıq işində nəşr anlayışı.

VII Mövzu. Kitab global kommunikasiya sistemində üsul kimi.

Global kommunikasiya anlayışının məzmunu. Kitab və müasir avtomatlaşdırılmış (global və məhəlli) informasiya sistemində. Kitab və elektron nəşrlər. Qloballaşmada onların yeri və əhəmiyyəti.

II BÖLMƏ

Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının təkamülü və inkişafı

I Mövzu. Dünyada kitabın tipologiyasının təkamülü və inkişafı.

Kitab tipologiyasının inkişafı mərhələləri haqqında. XI-XVII əsrlər kitab tipologiyasının birinci mərhələsi kimi. Feodal cəmiyyəti şəraitinin və kilsə ideologiyasının kitabın tipologiyasının birinci mərhələsində yeri. XVII-XVIII əsrlərdə dünyəvi xarakter daşıyan çap nəşrlərinin meydana gəlməsi. Tədris pedoqoji mövzuda meydana gəlmiş və yayılmış kitablar haqqında. Fəlsəfə, məntiq və filologiya sahələrində yaranmış sistemləşdirmənin ayrı-ayrı ölkələrdə tətbiq edilməsi və inkişaf etdirilməsi.

Kitab məhsulunun sistemləşdirilməsinin bilavasitə kitabxanalarda və biblioqrafik vəsaitlərdə əks olunan təcrübənin əhəmiyyəti. Rusiya və Qərbi Avropa ölkələrində mövcud olan təcrübənin əhəmiyyəti.

II Mövzu. XIX əsrdə dünyada kitabın tipologiyasının formalaşması.

İnsanın və bütövlükdə cəmiyyətin inkişafında kitabın rolunun və əhəmiyyətinin dərk edilməsini şərtləndirən amillər haqqında. Dünyada kitab istehsalının kəmiyyət və keyfiyyətini xarakterizə edən faktlarının təhlili. Kitabçılıq işinin inkişafı kitab məhsulunun sistemləşdirilməsini şərtləndirən amil kimi. Sistemləşdirmənin həyata keçirilməsinin məntiqi əsaslarının yaradılması problemi. Kitabşünaslıqda sistemləşdirməni əsaslandıran

kateqoriyaların yaradılması və tətbiqi məsələləri. Sistemləşdirmənin və kitabçılıq işinin praktikasının inkişafının məntiqi – filoloji biliklərin inkişafında rolu və yeri. Bu dövrün kitab tipologiyasının inkişafının dünyada kitab tipologiyasının ikinci inkişaf mərhələsi kimi təhlil edilməsi.

XIX əsrdə kitab nəşriyyatları sisteminin kitab ticarətinin və kitabxanalar şəbəkəsinin formalaşmasının bütövlükdə kitabşünaslıq elminin, o cümlədən kitab tipologiyasının inkişafına təsir göstərən amillər kimi təhlili.

Elmlərin təsnifatının yaranması və kitab məhsulunun sistemləşdirilməsində onun rolu. Kitabın sistemləşdirilməsində filologiya elmlərinin, xüsusilə dilşünaslıq və ədəbiyyatşünaslığın yeri. Dünyəvi kitab tipologiyasında Qərbi Avropa ölkələrinin və Rusiyanın rolu. Dünyada informasiya nəşrlərinin yaranması və bu sistemdə kitab tipologiyasının əhəmiyyəti. Bu dövrün kitab tipləri haqqında. Kitabın kommunikasiya sisteminə rolunun artmasının kitabın quruluşunun, bütövlükdə aparatının yaxşılaşdırılmasına və inkişafına təsir göstərən amil kimi xarakterizə edilməsi.

III Mövzu. XX əsrdə dünyada kitabın tipologiyasının inkişafı məsələləri.

Dünyada kitab nəşrinin, nəşriyyat sisteminin genişlənməsini şərtləndirən amillər haqqında. Kitab məhsulunun kəmiyyət və keyfiyyətə inkişafının təhlili. Mühüm informasiya və bibliografik nəşrlərin çap edilməsinin əhəmiyyəti haqqında. Kitab tipologiyasının nəzəri bazasının yaranmasında dünya alimlərinin rolu. Müasir cəmiyyətin ictimai-iqtisadi və mədəni həyatında kitabın rolunun daha da artması və cəmiyyətin informasiya təminatında onun yeri. Kitabın keyfiyyətə dəyişməsinin (məzmun, mövzu, ədəbi forma, struktur, bədii poliqrafik tərtibat və s.) əhəmiyyəti haqqında.

IV Mövzu. XIX əsrdən XX əsrin əvvəllərinə qədər kitabın tipologiyasının inkişafı.

XIX əsrdən XX əsrin əvvəllərinə qədər kitab nəşrinin vəziyyətinin təhlili. Kitab tiplərinin yaranmasına təsir göstərən amillər haqqında. Nəşriyyat və iri mətbəələrin yaranmasının kitabın tiplər üzrə inkişafında əhəmiyyəti. Əsas kitab tiplərinin nəşri və onların təhlili.

V Mövzu. Mövzu. 1920-1950-ci illərdə Azərbaycanda kitabın tipologiyasının formalaşması xüsusiyyətləri.

Kitab nəşrinə tələbatın artmasına təsir göstərən amillər haqqında. Təhsil, maarif, elm və mədəniyyətin inkişafının kitab nəşrinin genişlənməsində əhəmiyyəti. Mühüm bibliografik mənbələrin yaranması. Kitabın sistemləşdirilməsinə səy göstərilməsinin səbəbləri haqqında. Nəşriyyat sisteminin daha da inkişafının kitabın tiplərinin formalaşmasında yeri və rolu.

Müəllif – kitab tipləri və oxucu münasibəti. Əsas kitab tiplərini xarakterizə edən mühüm nəşrlərin təhlili.

VI Mövzu. 1950-2007-ci illərdə Azərbaycanda kitab və kitabçılıq işinin tipologiyasının inkişaf etdirilməsinin xüsusiyyətləri.

Nəşriyyat sisteminin və kitabxana şəbəkəsinin daha da inkişafının Azərbaycan kitabının tipologiyasında yeri və rolu. Azərbaycan kitabının kəmiyyət və keyfiyyətə inkişafının təhlili. Kitabın tiplər və nəşr tipləri üzrə inkişafının xüsusiyyətləri. Müasir dövrdə kitabın tipologiyasının inkişafı məsələləri və onun kitabçılıq işi, ümumiyyətlə kitabçılıq elmi üçün əhəmiyyəti.

VII Mövzu. Kitab və kitabçılıq işi tipologiyasının inkişaf etdirilməsində Azərbaycanlı kitabşünas alimlərin rolu.

Azərbaycan kitab tipologiyasının nəzəri məsələlərinin işlənməsinin vəziyyəti. Azərbaycan kitabşünaslarının kitabçılıq işi və kitabın tipologiyasının nəzəri və təcrübi məsələlərinin işlənməsində rolu. Bu istiqamətdə nəşr edilmiş mühüm elmi tədqiqat əsərlərinin təhlili.

VIII Mövzu. Tipoloji modelləşdirmə bibliotipologiyanın spesifik metodu kimi.

«Sistemləşdirmə» bibliotipologiyanın əsas anlayışı kimi. Kitabçılıq işi proseslərinin mahiyyətinin açılmasında sistemləşdirmənin əhəmiyyəti. «Sistemləşdirmə», əvvəlcədən düşünülmüş plan əsasında kitab məhsulunun yerləşdirilməsini həyata keçirən vasitə kimi. «Sistemləşdirmə»nin kitab mağazalarının ticarət zallarında kitabların düzülüşündə, əlifba kataloğunda, kartotekanın yerləşdirilməsində, biblioqrafik predmetləşdirmədə, təsnifatda, qruplaşdırmada və s. əhəmiyyəti.

Kitabşünaslığın digər metodları içərisində tipoloji metodun əsas xüsusiyyəti. Kitab tipologiyasının predmetinin spesifikasi. Əldə edilmiş nəticələrin sistemləşdirilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsində tipoloji metodun yeri. Tipoloji metod ümumelmi metodikada rolu. Tipoloji metod, tipoloji modelləşdirmənin xüsusi metodlarının konkret məcmusunun yaradılmasında əhəmiyyəti.

Müasir kitabşünaslıqda tipoloji modelləşdirmənin əhəmiyyəti. Müəyyən obyektlərin modellər obyektinə analogi şərti nümunələri, sxemləri, konstruksiyaları və s. əsasında kitabşünaslığın problemlərinin, xüsusilə modelləşdirmənin istifadə edilməsində yeri. Kitab tipologiyasının təsnifatında hər bir sxem model kimi. Müasir dövrdə bibliotipologiya və bibliotipoloji metod kitabşünaslığın anlayışları sistemində yeri.

IX Mövzu. Kitab tipologiyasının müasir problemləri.

Müasir mərhələdə kitab daha mürəkkəb, dərin strukturlaşdırılmış geniş

əhatəli sistem kimi. Kitabın hər cəhətdən inkişafı sistemləşdirmənin məqsədyönlü şəkildə idarə edilməsini şərtləndirir. Kitabçılıq işinin bu çətin və mürəkkəb problemin həllində kitab tipologiyasının rolu və yeri. Kitab məhsulunun istehsalı ilə istehlakı arasındakı qeyri mütənasibliyin aradan qaldırılmasında, tənzimlənməsində kitab tipologiyasının elmi əsaslarla işlənməsinin əhəmiyyəti. Kitab və oxucu tipologiyasının sıx əlaqəsi haqqında. Rəl kitab məhsulu müxtəlifliyində kitabın sahə və mövzu üzrə proporsiyalarının müəyyənəşdirilməsində kitab tipologiyasının rolu. Müxtəlif tiplərə mənsub olan kitabların optimal nisbətinin öncə görməsinin metodologiyasının işlənməsində kitabçılıq işi üzrə elmi tədqiqatların mahiyyəti, məzmunu və quruluşu haqqında.

Müasir mərhələdə kitab və kitabçılıq işinin bir çox zəruri və çətin problemlərinin həllində kitabın ümumi tipoloji nəzəriyyəsinin əhəmiyyəti. Kitabın sistemləşdirilməsinin elmi fənn kimi formalaşmasında və inkişafında kitabın tipologiyasının ümumi nəzəriyyəsinin əhəmiyyəti.

Kitabşünaslığın biblioqrafiya, bibliologiya, biblionomiya və s. şəklində inkişafı və müasir mərhələdə sistemləşdirmənin elmi praktiki məsələlərinin həllində yerinin və rolunun əhəmiyyəti. Kitabın tipologiyası, yəni bibliotipologiya kitabın istehsalı, yayılması və istifadə edilməsini əhatə edən ümumi kitabşünaslıq nəzəriyyəsi kimi. Kitab tipologiyasının bu əhəmiyyəti kitabşünaslığın elmi fənn kimi əsaslı şəkildə inkişafını şərtləndirən amil kimi. Kitab tipologiyasının inkişafı müasir dövrdə kitab və kitabçılıq işinin bir çox kompleks problemlərinin daha geniş şəkildə inkişafını təmin edən sahə kimi.

ƏDƏBİYYAT

A) Azərbaycan dilində

1. Allahverdiyev B.V. Kitabşünaslıq. –Bakı: ADU, 1974. –S. 3-40.
3. Allahverdiyev B.V., Məmmədzadə R.A. Müasir mərhələdə kitab ticarətinin təşkili. –Bakı: Gənclik, 1996. –S.167-221.
4. Allahverdiyev B.V. Ümumi kitab tarixi. –Bakı: Azərbaycan Milli Ensiklopediyası, NPB, 2003. –S.341-376.
5. Azərbaycan SSR-in mətbuatı: (1920-1956): Statistik materiallar. – Bakı: Azərbaycan Dövlət Kitab palatası, 1958. –47 s.
6. Azərbaycanda nəşriyyat işi. –Bakı: Yeni Nəsil, 2001. –156 s.
7. Həsənov H. Azərbaycan kitabının inkişaf mərhələləri. –Bakı: Azərənşr, 1989. –253 s.
8. Quliyeva S.F. Azərbaycan Soraq məlumat ədəbiyyatı. –Bakı: Təhsil,

2006. -176 s.

9. Nəşriyyat işi. –Bakı: Yeni Nəsil, 2001. –216 s.

10. Umudlu İ. Kitab nəşri bu gün. –Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları. 2004. –321 s.

11. Zeynalov Ə. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitab nəşri: Orucov qardaşları nəşriyyatının fəaliyyəti. –Bakı: Azərbaycan, 1997. –90 s.

b) Rus dilində

12. Барсуک А.И. Основные виды библиографии и общекниговедческая типология литературы. –Книга. Исслед. и материалы. 1975, сб. 31, с. 11.

13. Беловицкая А.А. Общее книговедение. –М.: Книга, 1987. – 255 с.

14. Гречихин А.А. Типология учебно-педагогической книги: Учеб. пособие. М., 1985. -60с.

15. Гречихин А.А. Современные проблемы типологии книги Воронеж, Издательство Воронежского Университета, 1989. -247 с.

16. Гречихин А. А., Здоров И. Г. Информационные издания: типология и основные особенности подготовки. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Книга, 1988. -272 с.

17. Иваницкий В. Ю. Естественнонаучная популярная литература в современном обществе. М.: Знание, 1976. 71 с.

18. Кастрюлина Л. Н. Проблемы типологии литературы и ее значение для теории и практики редактирования // Книга: Исслед. и материалы. 1973. Сб. 26. С. 33-48.

19. Кузин Ф. А. Естественнонаучная, техническая и медицинская книга: Учебник для вузов. М.: Книга, 1985. 351 с.

20. Кодак Н.Ф. Время. Произведение. Книга. –Киев: Науково Думка, 1987. –196 с.

21. Кишистов М. Наука о книге. –М.: Книга, 1991. –196 с.

22. Моргенштерн И.Г. Проблемы типологии современной книги. –Книга, Исслед. и материалы. 1975, сб. 30, с. 13.

23. Омилянчук С. П. К определению категории «книга» // Совр. пробл. книговедения, кн. торговли и пропаганды книги. –М., 1983. – Вып. 3.

24. Омилянчук С.П. О книговедческом содержании понятия «издание» // Совр. пробл. книговедения, кн. торговли и пропаганды книги. –М., 1987. –Вып. 4.
25. Омилянчук С.П. Об определении понятия «информация» //Совр. пробл. книговедения, кн. торговли и пропаганды книги. –М., 1988. –Вып. 5.
26. Соколова Е.П. Типология стихотворных сборников: Критерии классификации. Анализ образцов: На примере изд-ва «Сов. писатель»: Автореф. дис. ... канд. Филол. наук / МГУ. М., 1971. 18 с.
27. Теплов Д. Ю. Типизация в книговедении и библиографии. М.: Книга, 1977. 192 с.
28. Тяпкин Б. Г. Вопросы типологии в современном книговедении. М., 1974. с. 17-22, 44-47.
29. Типология книжных изданий. –М., 1976. –С. 18.
30. Черняк А. Я. О понятии «тип технической книги» // Науч. и техн. б-ки СССР. 1973. Вып. 4. С. 3-8.
31. Черняк А. Я. О целевом и читательском назначении книги // Сов. библиогр. 1974. № 5. С. 65-72.
32. Черняк А. Я. История технической книги. 2-е изд., перераб. М.: Книга, 1981. 318 с.
33. Швецова-Водка Г. Н. Типология книги // Книга: Исслед. и материалы. 1983. Сб. 46. С. 40-59.